

Tadeusz Sikorski

“Le pécheur et la pénitence dans l’Eglise ancienne“, C. Vogel, Paris 1966; “Le pécheur et la pénitence au Moyen-âge“, C. Vogel, Paris 1969 : [recenzja]

Studia Theologica Varsaviensia 9/1, 441-442

1971

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

teologicznego. Autorytet Kościoła spełnia wówczas rolę przewodnika i podaje normy działania o znaczeniu dyscyplinarnym.

W aktualnym okresie dyskusji nad zobowiązującą mocą moralnych dyrektyw papieskich książka Davida stanowi głos, który brzmi poważnie i głęboko. Wypada jednak dodać, że nie wszystkie tezy autora jednoznacznie przekonują czytelnika. W szczególności przypisanie Kościołowi roli jedynie prostego przewodnika w kwestiach, które wypływają z prawa naturalnego domaga się dalszych uściśleń. Te drobne niejasności nie obniżają jednak wartości całej pracy. Stanowi ona dziełko drobne w rozmiarach, ale ambitne w zamierzeniu i owocne w rezultatach. Bliżej zainteresowani omawianym zagadnieniem znajdą na końcu książki obszerny wybór bibliografii sporządzony w oparciu o najnowsze publikacje w większości z ostatnich dziesięciu lat.

Tadeusz Sikorski

C. Vogel, *Le pécheur et la pénitence dans l'Eglise ancienne*, Cerf, Paris 1966, ss. 213; *Le pécheur et la pénitence au Moyen-âge*, Cerf, Paris 1969, ss. 245.

Waga wewnętrznej pokuty jako koniecznego warunku nawrócenia grzesznika nie jest równoznaczna z jej wystarczalnością dla powtórnego nawiązania relacji chrześcijanina z Bogiem. Postawa pokutna wymaga uzupełnienia w postaci sakramentalnego pojednania poprzez akt absolucji. Kościół w swej wielowiekowej praktyce przyjmował rozmaite formy sprawowania tego sakramentu. C. Vogel, profesor Uniwersytetu strasburskiego, wybitny znawca historii kultu Kościoła zachodniego udostępnił w dwuczęściowym wydaniu owoc długoletnich badań, jakie prowadził nad rozwojem praktyki pokutnej na Zachodzie. Podtytuł pracy — *textes choisis* — wskazuje jasno na jej cel i znaczenie. Książka Vogela nie stanowi jedynie nowej pozycji w dość długiej już serii publikacji poświęconych temu zagadnieniu. W miejsce szerszego przedstawienia wyników przeprowadzonych poszukiwań autor wybrał drogę pozornie łatwiejszą, lecz w ostatecznym rozrachunku o wiele cenniejszą dla historyka i teologa — zgromadził w tłumaczeniu francuskim podstawowe teksty, liturgiczne i kanoniczne, często mało dostępne, których brak każdy z badaczy odczuwa dziś bardzo dotkliwie. Każdy z obu tomów poprzedzony jest obszerną częścią wstępną, w której podana jest synteza ewolucji, jaką praktyka pokutna przeszła w Kościele zachodnim łącznie od początków swego istnienia aż po wiek XIII. Czytelnik znajdzie w nich obok precyzyjnie zarysowanych stopni tej ewolucji, także historię kształtowania się podstawowych pojęć teologicznych: grzechu ciężkiego i powszedniego,

wyznania i zadośćuczynienia, relacji między Eucharystią a Pokutą. Zestaw wyboru tekstów odkrywa wnikliwość psychologiczną ich autorów oraz pasterską troskę Kościoła o wysoki stan moralny chrześcijaństwa. Pozwala też na zapoznanie się z kwestiami, które poruszane w odległej epoce wciąż jeszcze zachowują aktualność, a nawet niejednokrotnie egzaminowane bywają w ramach palących problemów współczesności, np. uzyskanie pojednania bez interwencji kapłana czy zagadnienie możliwości odbycia spowiedzi przed osobą świecką. Katalogi grzechów czytane w pełnym brzmieniu tracą w dużej mierze krytykowany w wielu publikacjach aspekt czystego formalizmu odsłaniając nierzadko głębokie myśli teologiczne. Warte wnikliwszego przestudiowania są liczne formuły udzielania absencji oraz dwa teksty mszy pokutnych z X wieku. Obszerna bibliografia dopełnia tę bardzo pożyteczną pracę. W sumie otrzymaliśmy pozycję wysokiej rangi, która zainteresuje w równym stopniu liturgistę, historyka doktryny katolickiej i moralistę.

Tadeusz Sikorski

Bruno Dreher, *Biblisch predigen. Ein homiletisches Werkbuch.* (Werkhefte zur Bibelarbeit 7). Verlag Katholisches Bibelwerk, Stuttgart 1968, ss. 241.

W związku z zarysowującym się kryzysem kaznodziejstwa podejmuje się próby odnowy homiletycznej. Ukazują się ostatnio coraz liczniejsze prace z zakresu homiletyki, które akcentują różne aspekty szerokiej problematyki współczesnego kaznodziejstwa, począwszy od zagadnień fundamentalnych homiletyki jako odrębnej dyscypliny teologicznej — poprzez problemy materialnokerygmacyjne — aż po pytania dotyczące strony formalnej przepowiadania słowa Bożego. Zgłębia się teologicznie istotę kaznodziejstwa, jego cel i skuteczność zbawczą. Szczególną wszakże uwagę zwraca się na problem treści przepowiadania. Wiadomo, iż przedmiotem kościelnego przepowiadania ma być Ewangelia, treść Pisma św. Lecz w jaki sposób ta treść biblijna ma być przedstawiona dzisiaj? Oto problem hermeneutyki biblijnej oraz homiletycznej.

Pojawiają się w literaturze teologicznej próby naświetlenia tegoż problemu, jak np. Alberta Höfera: *Predigt und heutige Exegese. Eine Handreichung für den Seelsorger.* Herder, Freiburg-Basel-Wien 1968, ss. 221, Franz Kamphausa: *Von der Exegese zur Predigt. Über die Problematik einer schriftgemässen Verkündigung der Oster-, Wunder- und Kindheitsgeschichten,* Matthias—Grünwald—Verlag, Mainz 1968, ss. 363 oraz interesująca nas tu praca profesora uniwersytetu wiedeńskiego, kierownika katedry pedago-